

Bestseleris nr. 1 Prancūzijoje

Atsiminimai

VANESSA
SPRINGORA

(Ne)uždraustų
santykių istorija

ABIPUSIU
SUTIKIMU

baltos lankos

Vanessa Springora

Abipusiu sutikimu

(Ne)uždraustų santykių istorija

atsiminimai

Iš prancūzų kalbos vertė Greta Štikelytė

baltos lankos

II

Grobis

Sutikimas – etik. laisva valia padarytas sprendimas visiškai kam nors pritarti ar ką nors atlikti; teis. tėvų ar globėjo leidimas nepilnamečio santuokai.

Prancūzų kalbos žodynas

Vieną vakarą mama mane nusitempia į vakarienę, kur pakviestos ir kelios literatūrinio pasaulio personos. Iš pradžių griežtai atsisakau eiti. Jos draugų kompanija man tapo tokia pat nemaloni kaip ir klasiokų – vis dažniau jų šalinuosi. Man trylika ir darauši gryniausia mizantropė. Mama primygtinai reikalauja, pyksta, griebiasi emocinio šantažo, esą, turiu baigti nuobodžiauti vienui viena savo knygoje ir apskritai – ką blogo man padarę jos draugai, kodėl nebenoriu su jais matytis? Galiausiai nusileidžiu.

Prie stalo jis sėdi pasisukęs keturiasdešimt penkių laipsnių kampu. Jo neįmanoma nepastebėti. Gražus, nenusakomo amžiaus vyras, nors ir praplikęs, bet plikė taip puikiai prižiūrėta, kad atrodo lyg nulieta iš bronzos. Žvilgsniu jis nepaliaujamai seka kiekvieną mano judesį, o kai galiausiai išdrįstu į jį atsisukti, nusišypso, ir aš jo šypsena supainioju su tėviškąja, – šypsosi vyras, o tėvo aš nebeturiu. Išvalgiai replikuodamas ir taikliai cituodamas šis vyras, kurį greit suprantu esant rašytoją, moka apžavėti auditoriją ir aukštuomenės vakarienių etiketą išmano kaip savo penkis pirštus. Vos jis atveria burną, iš visų pusių paplūsta juokas, bet jo valiūkiškas ir mįslingas

žvilgsnis visada sustoja ties manimi. Joks vyras niekada nėra į mane taip žiūrėjęs.

Prabėgomis nugirstu jo vardą ir slaviškas skambesys kaipmat sukursto mano smalsumą. Tai paprasčiausias sutapimas, bet mano pavardė ir ketvirtadalis kraujo taip pat iš Bohemijos, kaip ir Kafkos, kurio „Metamorfozė“ skaičiau susižavėjusi; Dostojevskio romanai tuo konkrečiu mano paauglystės laikotarpiu atrodė aukščiausia literatūros viršūnė. Rusiška pavardė, paliegusio budistų vienuolio įvaizdis, nežemiškai ryškaus mėlio akys – mano dėmesiui patraukti to visiškai pakako.

Per vakarienes, į kurias būna pakviesta mama, mane paprastai apima snūdas, gretimame kambaryje leidžiuosi liūliuojama pokalbių klegesio. Nors apsimetu klausanti tik viena ausimi ir nė kiek nesusidomėjusi, iš tikrųjų išlieku budri. Šįvakar pasiėmiau knygą ir, nunešus nuo stalo pagrindinį patiekalą, pasislėpiau nedidukėje svetainėje, sujungtoje su valgomuoju – ten dabar buvo patiekiami sūriai (nesibaigianti patiekalų vora su ne ką trumpesnėmis pertraukomis). Čia, palinkusi virš neįskaitomais tapusių puslapių, negebėdama susikaupti, jaučiu, kaip sėdėdamas kitame kambario gale G. žvilgsniu glosto man skruostą. Nežymus jo tarsi vyriško, tarsi moteriško balso šnypštimas įsismelkia į mane lyg būčiau apžavėta, užburta. Kiekviena jo intonacija, kiekvienas žodis atrodo skirtas man, – ar aš vienintelė tai pastebiu?

Šio vyro esatis neaprepiama kaip visata.

Ateina laikas atsisveikinti. Bijau, kad man prisisapnavo, kad jaudulys, kurį patyriau pirmą kartą pasijutusi geidžiama, greitai baigsis. Po kelių minučių atsisveikinsime ir daugiau

niekada apie jį nieko nebeišgirsiu. Bet vilkdamasi paltą pastebiu, kad mama mirkčioja viliokliui G., kuris, atrodo, visiškai įpratęs žaisti šį žaidimą. Negaliu patikėti. Kurių galų reikėjo vaizduotis, kad galiu patikti šitam vyrui, juk aš tik paprasta ir rupūžę panaši paauglė? Mama persimeta su G. keliais žodžiais, pamaloninta jo asistavimo nusijuokia ir staiga išgirstu ją man sakant:

– Eime, mieloji, pavažiuosime su Mišeliu ir su G., jis gyvena visai netoli nuo mūsų, o tada jau tiesiai namo.

Automobilyje G. sėdi ant užpakalinės sėdynės, šalia manęs. Tarp mūsų tvyro nepaaiškinama įtampa. Jo ranka liečia manąją, jo žvilgsnis irgi nukreiptas į mane, jis šypsosi it šviesiaplaukis plėšrūnas. Nereikia jokių žodžių.

Tą vakarą buvau pasiėjusi ir mažojoje svetainėje skaičiau Balzaco knygą *Eugenija Grandė*. Žodžių žaismas ilgai nepasiekė mano sąmonės, bet netrukus pačiai teko dalyvauti žmogiškojoje komedijoje, kurios pirmoji dalis vadinosi „Nekalta mergelė suauga“*.

Praėjus savaitei po pirmojo susitikimo nuskubu į knygyną. Nustebusi, kad pardavėja atkalba mane nuo atsitiktinai pagriebto G. veikalo ir pasiūlo kitą, nusiperku jo knygą. „Ši ta jums labiau derama“, – pasako ji keistu tonu. Nespalvota G. nuotrauka išsiskiria iš ilgos tokio paties formato žymių tuometinių rašytojų portretų eilės, besidriekiančios per visas patalpos sienas. Atsiverčiu pirmą knygos puslapį ir štai (dar

* Prancūziškai „nekalta mergelė suauga“ (*ingénue grandit*) skamba panašiai kaip *Eugénie Grandet*.

vienas) stulbinantis sutapimas: pirmasis sakinys, ne antras ir ne trečias, bet pats pirmasis, kuriuo prasideda tekstas – puikiai visiems pažįstamas įžanginis sakinys, kurį kaip ramstį yra naudoję ne vienos kartos rašytojai, – yra tiksli mano gimimo data, metai, mėnuo ir diena: „1972 metų kovo 16 dieną Liuksemburgo stoties laikrodis rodė trisdešimt minučių po vidurdienio...“ Jei čia ne ženklas, tai nežinau, kas tada! Atradimas mane sujaudina ir padaro didžiulį įspūdį, išeinu iš knygyno laikydama šią svarbią knygą rankose, prispaudusi prie širdies, lyg ją būtų padovanojęs pats likimas.

Praryju romaną per dvi dienas, jame nėra nieko sukračiančio (pardavėja gerai parinko), tačiau tiesmukai užsimenama, kad pasakotoją labiau vilioja jaunų merginų, o ne jo amžiaus moterų grožis. Skrajoju padebesiais, nes man teko laimėti susipažinti su tokiu talentingu ir tokiu išskirtiniu autoriumi (iš tikrųjų sparnai išdygsta prisiminus jo žvilgsnį) ir pamažu imu keistis. Žiūriu į save veidrodyje ir dabar jau sau atrodau visai graži. Rupūžė, kurios atvaizdas vertė mane bėgti tolyn nuo parduotuvių vitrinų, staiga kažkur dingo. Kaip nesijausiti pamalonintai, kai vyras, o dar rašytojas, teikėsi į mane pažvelgti? Nuo vaikystės knygos užėmė mano brolių ir seserų, palydovų, globėjų ir draugų vietą. Aklai garbindama Rašytoją iš didžiosios R, nesugebu atsieti žmogaus nuo jo menininko statuso.

Kasdien parnešu paštą. Sargė man jį paduoda, kai grįžtu iš mokyklos. Tarp visokių sąskaitų pastebiu turkio mėlynumo rašalu išraitytą savo pavardę ir adresą, rašysena smulki, raidės palinkusios į kairę ir kyla į viršų, lyg norėtų nuskrieti į

aukštybes. Kitoje pusėje tuo pačiu žydru rašalu užrašytas G. vardas ir pavardė.

Tokių laiškų bus dar daug, nepaprastai meilių, juose jis man žarstys pluoštus komplimentų. Svarbi detalė – G. man sako „jūs“, tarsi būčiau suaugęs žmogus. Tai pirmas kartas, kai kas nors iš mano aplinkos, nekalbu apie mokytojus, kreipdamasis į mane vartoja žodį „jūs“, kuris akimirksniu pamaloni- na mano ego, be to, iškart pastato mane į lygiavertę poziciją. Iš pradžių nedirštu atsakyti. Bet G. taip lengvai nepasiduoda. Kartais jis man rašo dukart per dieną. Todėl ryte ir vakare įki- šu nosį pas sargę, bijodama, kad laiško neaptiktų mama, kitus visada nešiojuosi su savimi, slapta juos branginu ir niekam apie juos nepasakoju. Tuomet neatsispyrusi maldavimams su- kurpiu atsargų ir baikštų atsakymą – bet tai visgi atsakymas. Man ką tik suėjo keturiolika metų. Jam tuoj bus penkiasde- šimt. Tai ką?

Vos praryju jauką, G. nešvaisto nė minutės. Tyko manęs gatvėje, sukinėjasi mano kvartale, bando netyčia su manimi susitikti – ir tai netrunka įvykti. Persimetame keliais žodžiais, o kai išsiskiriame, aš jau apkvaitusi iš meilės. Imu pratintis prie minties, kad galiu bet kada jį sutikti, nematoma jo esa- tis lydi mane kelyje į mokyklą, atgal namo, einant apsipirkti į turgų, vaikštinėjant su draugais. Vieną dieną laiške jis paskiria man pasimatymą. Telefonu tai daryti pernelyg pavojinga, rašo jis, gali atsilipti mano mama.

Jis pasiūlė susitikti Sen Mišelio bulvare, priešais 27-ojo autobuso stotelę. Ateinu laiku. Įsiaudrinusi, jausdama, kad darau nepaprastai sunkų nusikaltimą. Įsivaizdavau, kad kur

nors Lotynų kvartale išgersime kavos. Pasišnekėsime, susipažinsime. Vos atėjęs jis man praneša, kad ketina pakviesti mane pas save „užkąsti“. Jis nupirkęs nepaprastai skanių pyragaičių itin prabangioje krautuvėlėje – jos pavadinimą taria pasigardžiuodamas. Tai jis padaręs tik dėl manęs. Lyg niekur nieko šnekėdamas jis pereina gatvę, apsvaiginta jo žodžių nevalingai nuseku paskui ir atsiduriu to paties autobuso, tik vykstančio priešinga kryptimi, stotelėje. Autobusas atvažiuoja, G. mane pavadina lipti ir šypsodamasis ramina, ragina nebijoti. „Jums nenutiks nieko blogo!“ Atrodo, kad jis nusivilia mano dvejoje. Nebuvau tam pasiruošusi. Nesu pasiruošusi, nežinau, kaip reaguoti, bet taip pat nenoriu pasirodyti esanti bukaprotė. O juo labiau gyvenimo nemačiusi mergelė. „Netikėkite visomis baisybėmis, kurias apie mane šneka. Nagi, lipkite!“ Vis dėlto mano dvejonė nė kiek nesusijusi su kieno nors pasisakymais. Niekas negalėjo man *prišnekėti* jokių *baisybių*, nes niekam apie mūsų susitikimą net neužsiminiau.

Autobusas rieda visu greičiu. Važiuojant Sen Mišelio bulvaru, pro Liuksemburgo sodą, G. džiaugsmingai man šypsosi, žvelgia į mane su meile, sąmokslininkiškai, neatitraukia nuo manęs akių. Oras geras. Dvi stotelės ir jau stovime prie jo namo durų. Šito irgi nesitikėjau. Tiek galėjom ir paeiti, negi ne?

Laiptinė siaura, lifto nėra, reikia kopti į septintą aukštą. „Gyvenu tarnaitės kambaryje. Jūs, be abejonės, įsivaizduojate, kad rašytojai yra turtingi ponai, bet iš tiesų taip nėra, literatūra kūrėją vos išmaitina. Bet aš čia viskuo patenkintas. Gyvenu kaip studentas ir man tai puikiai pritinka. Prabanga ir patogumai retai kada žadina įkvėpimą...“

Laiptai per siauri, kad galėtume vienas šalia kito lipti septynis aukštus į viršų. Išoriškai esu nepaprastai rami, bet širdis krūtinėje dudena kaip būgnas.

Jis tikriausiai atspėja, kad nelabai savimi pasikliauju, nes užlenda priešais mane – be abejonės, kad nesijausčiau pakliuvusi į spąstus, kad vis dar tikėčiau bet kada galinti apsisukti. Ir skuosti visu greičiu – akimirką apie tai pagalvoju, bet lipant G. užsivedęs mane šnekina, visai kaip jaunikaitis, be galo patenkintas pirmą kartą į savo vieno kambario butą pasivadinęs prieš dešimt minučių sutiktą merginą. Jo eiseną guvi, tvirta, jis nė akimirką neprisidūsta. Kaip tikras sportininkas.

Atsivėrus durims patenkame į netvarkingą kambarį, kurio gale – spartietiškausia, kokia tik gali būti, virtuvė, tokia ankšta, kad į ją gal ir tilptų viena kėdė. Ten yra reikmenų arbatai virti, bet vargiai rastum keptuvę kiaušiniui. „Čia aš rašau“, – iškilmingai ištaria jis. Ir išties, ant tarp kriauklės ir šaldytuvo įsprausto miniatiūrinio staliuko stovi rašomoji mašinėlė. Kambarys atsiduoda smilkalais ir dulkėmis. Spindulys per lango plyšį apšviečia bronzinę miniatiūrą ant marmurinio staliuko, kurio trūkstantį koją atstoja knygų stirta. Dramblys iškeltu straubliu, akivaizdžiai iš Indijos, sielvartauja nutrenktas ant parketo prie nedidelio persiško kilimo. Marokietiškos šlepetės, knygos, knygos, ant žemės sukrauta dešimtys šūsnių knygų, įvairių dydžių, spalvų, storių, pločių... G. pasiūlo man atsisėsti. Šiame kambaryje vienintelė vieta, kur galima išsitekti dviese, yra lova.